

BIZALOM

Havonta kétszer megjelenő szemle,

a világ folyásáról és az ember alkotásairól

7. szám.

IV. évfolyam.

1933 április 1.

Nagy Emil emlékbeszéde Eötvös József halála évfordulójának ünnepén.

Az Eötvös-alap 1883-ban kezdte meg *azt a fenkölt lelkületű szokást*, hogy minden évben február 2-án a nagy államférfi és író halálának évfordulóján, egy-egy szónokot állít sorompóba a közélet emberei közül, báró Eötvös József emlékének mélyreható megünneplése céljából.

Eszerint tehát ma van ennek a *szép szokásnak* 50-ik évfordulója, vagyis igénytelen személyem éppen az 50-ik az ünnepi szónokok hosszú sorában s ez az ünnepélyes évforduló, egy okkal több arra, hogy őszinte meghatottsággal mondjam el beszédemet.

Hamisan fognám fel ezt a kegyesen reám ruházott feladatot, ha azt tűzném ki céloomul, hogy értekezést tartsak báró Eötvös Józsefről, avagy elmondjam az Ő életrajzát.

Olyan nagy ma már az Ő alakjával foglalkozó irodalom, hogy abban mindenki megtalálhatja mindazt, amit Óróra tudni akar s e végből önök igazán nem szorulnak az én igénytelen tudásomra.

Én úgy fogom fel ezt a mai ünnepeget, mint egy hazafiúi, polgári jellegű istentiszteletet.

Az istentiszteleten a hívők áhítatos lélekkel áldoznak a megváltásunk végett emberré lett Isten *égi halhatatlanságának*, mi pedig, akik ma itt összejöttünk, hódolunk a nagy ember *földi halhatatlanságának*.

Ezen az ünnepen az én szerepem csak annyi, hogy néhány egyszerű szóval — mint az ünnepeget prédikátora — hangot adjak olyan gondolatoknak és érzelmeknek, amelyek úgyis eltöltik ennek a *bizalmas gyülekezetnek* minden tagját, amikor báró Eötvös Józsefre emlékeznek.

De *az ilyen évenként visszatérő emlékünnepelet* én még úgy is szemlélem, mint egy nagy erkölcsi építő munkát, egy eszmei Pantheon megalkotását, amelynek 50 évvel ezelőtt letett alapkövére mindegyik későbbi esztendőnek a szónoka ráépít valamit, hogy ez az eszmei Pantheon emelkedjék mindig feljebb és feljebb mindaddig, amíg magyar szó fog hangzani ezen a sok reménytől és szenvedéstől átitatott földön.

Minden nemzet és minden faj annyit ér, amilyen becsben tudja tartani elköltözött nagy fiainak az emlékét.

Amelyik országban a polgárok lelkülete erre nem alkalmas, az az ország hasonlít az olyan hajóhoz, amely kormánykerék nélkül úszik az Óceánon.

Csak az a faj lehet valóban életképes, amelyiknél a multat, a jelent és a jövőt olyan gyöngyfűzér köti össze egymással, amely gyöngyfűzér egyik végét a jelenkor emberei tartják, a másik végét az ország alapítói, közbeesőleg pedig a gyöngyfűzért az ország századokon át elköltözött nagy embereinek a szellemei tartják a kezükben s ezek között a halhatatlan nemzeti gyöngyfűzértartók között az első sorban áll báró Eötvös József.

De van még egy különleges körülmény is, amely fokozott melegséget áraszt erre a mai ünnepélyre s ez a *szeretet* érzése, mert valóban báró Eötvös Józseffel szemben nemcsak elismerés és csodálat él bennünk, a *nagy ember* irányában, de szívünkben szeretet is virágzik a *jó ember* irányában s miután a szeretet szálai mindennél erősebbek, főleg a *szeretet* lesz az az erő, amely jövődő nemzedékek szíveiben is örökké ébren fogja tartani báró Eötvös József emlékét.

Engedjék meg nekem, hogy a szeretetnek ebbe a palástjába még külön beleszójek egy igénytelen személyes szálát is saját magam szerény lelkivilágából:

Tudni méltóztatnak azt, hogy Eötvös József a budai II. ker. főgimnázium tanulója volt. Ott tanultam én is és már kis diák koromban valami egészen kivételes szeretettel csüngtem a nagy diák-előd alakján s már mint 5-ik gimnázista saját diákszobámban Eötvöskört alapítottam s ott hetenként egyszer szörnyen komolyan foglalkoztunk Eötvös emlékével és műveivel. Később I. éves jogász koromban pedig összeálltunk egy csoportba és halottak napján koszorút vittünk ki Eötvös József koporsójára Ercsibe s utána rendeztünk az ercsii vendéglőben igen komoly gyászbankettet, amelyen én mondtam pohárköszöntőt, annyi sok száz pohárköszöntők első szülöttje gyanánt s ezek a fiatalkori emlékek még fokozzák bennem az Eötvös József iránt érzett szeretetet, amikor most őszülő fejjel ennek a hazafiúi istentiszteletnek a prédikátora vagyok.

Báró Eötvös József lényében és lelki világában három egészen különböző alkatelemet látok:

Az első az *Ő alkotó* államférfiúi lénye. Mint tudjuk 1867-ben gróf Andrássy Gyula kabinetjében átvette a vallás- és közoktatásügyi tárcát. Ennek a hivatali működésnek a körében elkészítette a modern értelemben vett népnevelés és tanügy helyesen megásott medrét a kötelező iskoláztatás behozatalával együttesen, nagy súlyt helyezvén a községi népiskola intézményére és az általa megindított kultúrfolyam, ámbar természetesen megdagadt víztömeggel, még ma is abban a helyes mederben folyik, amely bölcsességgel, nagy körültekintéssel és éleslátással megalkotott. Az *Ő* nevéhez fűződik a középiskolák fejlesztése is, de mindezek mellett az *Ő* miniszteri főrdemét mégis abban látom, hogy *letette a helyes tanítóképzés lelki alapkövét is.*

Szerény megítélésem szerint minden ország tanügyének a területén az a kimagaslóan legfontosabb kérdés, hogy *kik azok*, úgy erkölcsileg, valamint jellemileg és értelmileg, akik a zsenge ifjúságot tanítják. Emellett jelentőségben eltörpül az a kérdés, hogy drága épületekben tanítanak-e vagy zsupfödeles házakban? Az iskolaépület csak a hadihajó váza, a gőzgép pedig, amely a hajót hajtja, a *tanszemélyzet*. Mi haszon van a cifrán megépített hajóból, ha rossz benne a gőzgép. Ezt báró Eötvös tisztán látta, s azért foglalkozott előszeretettel a tanítóképzéssel.

Elhibázottnak tartom azt az iskolapolitikát, amelynek a főgondja csak a szép és drága iskolaépületek emelésére összpontosul, de ugyanakkor párhuzamosan nem helyeznek elég súlyt a tanítói testület minőségére, s erkölcsi és anyagi jólétére.

Báró Eötvös József nem esett bele ebbe a hibába, sőt ellenkezőleg főörökvése volt a tanítói testületek szellemi és gazdasági színvonalának az emelése s ez önmagában is elegendő ok arra, hogy az ország összes tanítótestületei mindenkor nagy becsben tartsák az *Ő* emléket.

Lénye földi halhatatlanságának másik nagy alkotó eleme az, hogy kitűnő, jeles író volt.

Lényének ez az oldala annyira közismert, hogy azzal én ezúttal külön nem is foglalkozom. Elég az, ha ebben az ünnepélyes órában az *Ő* kiváló műveire áhítatosan rá gondolunk. Az angol mondás szerint — vannak gondolatok amelyek beillenek imádságnak — s most csak ilyen imádságszerű egyszerűséggel gondolok az *Ő* örökéletű írói műveire, amelyek a legnemesebb szellemi táplálékot nyújtják a jóra fogékony lelkeknek.

A nagy alkotó államférfiú és kiváló író lényében van még egy harmadik alkatelem is s én mai igénytelen beszédemben leginkább az *Ő* lényének ezzel az oldalával óhajtok foglalkozni.

Lelkének ez a vonása az, hogy nem szeretett kényelmesen az árral úszni, sőt ellenkezőleg nemes becsvágyat talált abban, hogy szembeforduljon a könnyű és biztos népszerűséget adó olyan áramlatokkal amelyek — bármilyen hazafiasan hangzottak is — fajtájának jövőjére, magasabb és távolabbi kihatásaikban, hátrányosaknak ítéli.

Ennek következtében se az a kor, amelyben élt, se az utána következő évtizedek közvéleménye nem értette meg *Ő*t, sőt a hangos hazafiság életében is, meg azután is bizonyos lekiicsinyléssel kezelte *Ő*t s miután minden országban ez szokott mégis a legerősebb lenni, báró Eötvös Józsefről meg lehet azt állapítani, hogy saját hazája által meg nem értett földi nagyok sorába tartozott.

De az én meggyőződéseim mindig az volt, hogy az *Ő* igazi emberi nagysága éppen azokban az irányokban bontakozik ki a legfényesebben az utókor előtt, ahol *Ő*t annak idején nem értették meg s amikor ma a trianoni pusztító tűz bús világsága mellett tisztán látjuk azt, hogy *neki volt igaza*, nem cselekedhetünk szebbet az *Ő* emléke iránt, minthogy meglobogtatjuk halhatatlan lelke felé az *utólagos megértés* ciprus ágát.

Eötvös úgy gondolkozott, hogy az akkori vármegeyi élet a maga elmaradottságában a nemzeti egység, haladás és művelődés kerékkötője volt.

Anélkül, hogy a nemzeti függetlenség szent eszméjében gyökerezett érzületvilággal szembefordulnánk, ma már mégis tisztában vagyunk azzal hogy minden hazafiságnak egyúttal elsőrendű kötelessége az is, hogy *lépést tartson a műveltséggel*, hogy a világserpenyőn megmértve, a faj súlyosnak találtassék s ebben a szellemen a nagyerejű hullámveressel bátran szembeüszött és természetesen meg nem értett és ezért sokat szenvedett báró Eötvös József lelke felé küldjünk egy utólag megértő szeretetteljes pillantást.

De ennél sokkal nagyobb szabású volt a kora részéről való megnemértés Eötvös József *nemzetiségi politikáját* illetően, sőt ez a megnemértés elhúzódott egészen a gyászosan végződött világháborúig.

Alapgondolata volt: *a nemzetiségek történelmi egyenlőségét tiszteletbentartó erős központi hatalom*. A nemzetiségek jogaival szemben elfoglalt szabadelvű álláspontjéért „elméleti”-nek csúfolták az úgynevezett gyakorlati hazafiak és nem engedték elveinek megvalósítását.

Eötvös József ellenlábásainak politikáját pellengérré állították az egész világot, mint a nemzetiségek elnyomásának katedrai példáját, pedig nem is volt igaz, hogy mi elnyomtuk a nemzetiségeket, mert az, ami történt, nem volt más, mint a legjobbhiszemű pártpolitikának egyoldalú túlhajtottsága, ami azonban abban az időben minden más országban is megvolt. Sajnos, azért bennünket mégis már sok-sok évvel a világháború előtt külföldi újságírók végleg befekettítettek, mint kegyetlen nemzetiségi elnyomókat az egész világ közvéleménye előtt s mikor az elvesztett világháború alapján meg rázta az Osztrák-magyar monarchia épületét, velünk szemben kiélezték a *nemzetiségi önrendelkezési elvet* s ezen az alapon a félrevezetett hatalmasok ellenünk úgy jártak el, mintha mi a nemzetiségi elemeket elnyomó zsarnokok lennénk s fennen dicsekedtek azzal a hazugsággal, hogy *Trianonban felszabadították a nemzetiségi lakosságot a magyar iga alól*.

Báró Eötvös József szellemében még ez az egyoldalú pártirányzat sem következhetett volna be s külföldi tapasztalataim alapján nyíltan állítom, vallom és hirdetem, hogyha mindig és minden tekintetben, teljesen Eötvös József szellemében jártunk volna el, nem következett volna be Trianon, úgy ahogy ránk szakadt.

Az idő meg fogja érteni a maga gyümölcseit s majdha megint visszatér a régi rend Szent István földjén, amiben egészen bizonyos vagyok, akkor majd okulva a multak tévedésein, el fog következni az elégtételadás báró Eötvös József szellemének s ahogy Deák Ferencet a „*haza bölcsé*”-nek nevezzük s Széchenyi Istvánnak megadtuk a „*legnagyobb magyar*” nevét, báró Eötvöst fogjuk nevezni a „*legméltányosabb*” magyarnak s a *legméltányosabb magyar* szellemében fogjuk kezelni a nemzetiségi kérdést is, az erkölcsi, kulturális és gazdasági eszközökkel dolgozó magyar faj természetes vezető szerepe kapcsán.

A mai helyzet veszélyekkel van tele a Duna völgyében lakó valamennyi nép számára.

A Közel- és Középeleti Társulat „Magyarország és a közeli kelet” címmel előadást rendezett, amelyen Cazalet konzervatív képviselő elnökölt.

Az első előadó Bárdossy László dr. követségi tanácsos, a londoni magyar követség ideiglenes ügyvivője volt, aki azt a kérdést vetette fel, — miért van különösebb jelentősége Európa ama részének, ahol Magyarország terül el? — Ez a terület összekötő kapocs Nyugat és Kelet között, a rajta élő nép választja szét egymástól a szláv és germán tömegeket. A magyarság Európa e részében erős állandósító tényezőt jelentő államot épített ki.

A faji különbségek ellenére is erős közösségbe vonták a nemzet elemeit a közös érdek, a gazdasági, földrajzi erők államalkotó tényezői. Ezt az egységet csak a trianoni békeszerződés törte szét, együtt a dunai medence csodálatos földrajzi egységével.

A békeszerződés okozta súlyos veszteségek után a magyarság hamarosan felismerte, hogy az új helyzet veszélyekkel van tele nemcsak a magyarság, hanem a Duna völgyében lakó valamennyi népelem számára. A békeszerződés gazdasági következményeit könnyű volt előrelátni. E következmények megelőzése és a nehézségek áthidalása érdekében a magyar kormányok már 1920 letelején az osztrák kormánnyal szemben, 1921-ben két ízben a cseh kormánnyal szemben, majd az 1926. évben a jugoszláv kormánnyal szemben tettek kezdeményező lépéseket, sajnos azonban, eredmény nélkül. A magyar kormányok a nemzetközi döntőbírótság elvét választották külpolitikájuk alapelveül; ennek szellemében a békéltető és döntő bírói szerződések egész sorát kötötték meg. Magyarország az első között csatlakozott az úgynevezett Kellog-egységhez. A gazdasági válság a békeszerződésekkel teremtett helyzet következménye. A válság súlya egyformán kihat Európa minden államára. A zűrzavarból kivezető utat kell találni; csak jóakarát szükséges ahhoz, hogy a válságsújtotta államok az igazság és méltányosság elve alapján fogjanak hozzá Európa újjászervezéséhez.

Az előadást vita követte. Llewellyn Jones szabadelvű nemzetipárti képviselő kijelentette, hogy egyetlen ügy sem érdemi meg annyira a rokonszenvet, mint a hazájuktól elszakított magyarok sorsa, akiknek száma az egész magyarság egyharmada. Újabb súlyos aggodalmat kelt Európa helyzete iránt a kisantant-államok szövetkezése, amely Európa történelmében példátlanul álló új szervezet keletkezéséhez vezetett. Ebből a szövetkezésből két súlyos veszély állhat elő: 1. Az új alakulat, amely majdnem teljesen körülvézi a kis Csonka-Magyarországot, azt vámtarifáinak fölemelésével és egyéb korlátozásokkal gazdaságilag teljesen tönkretelheti. 2. Az új csoportosulás Európát két ellenséges táborra oszthatja. Ha ugyanis Franciaország és Lengyelország is csatlakozik az új csoportosuláshoz, annak ellensúlyozására Németország, Olaszország, Magyarország és Ausztria esetleg kénytelen lesz összefogni. Anglia közvetlen érdeke minden olyan politika előmozdítása, amely visszahozhatja Közép-Európa jólétét és megbékélését.

Commander Millmann — mint a nemzetközi Duna-bizottság tagja — több éven át élt Magyarországon. Kijelentette, hogy nemcsak a magyarok és Európa, hanem általában a műveltség is keservesen megsínylette Magyarország feldarabolását.

Moore ezredes konzervatív képviselő kijelentette, hogy amíg a versaillesi és trianoni szerződéseket nem

módosítják, nincs kilátás a világra nehezdedő bajok enyhülésére.

Sir Edward Boyle balkánbizottsági tag szerint a békeszerződések területi határozmányainak módosítása elkerülhetetlen, amire Rothermere lord gyakorlati javaslatokat is tett.

Cazalet kapitány, konzervatív képviselő, a gyűlés elnöke, kiemelte, hogy a dunavölgyi kérdésnek nem lehet olyan megoldása, amely ne foglalná magában a magyar kérdés megoldását is. Bizik abban, hogy a világgazdasági értekezlet ebben a tekintetben sokat tehet. A politikai kérdések megoldását a gazdasági közlekedésnek kell megelőznie.

A leszerelési konferencia döntő szakaszához érkezett. Megsemmisítik-e a hatalmak a tankokat, a nehéztüzérséget és a repülőgépeket? Párizs változatlanul ragaszkodik a biztonsághoz. A leszerelési konferencia legújabbban olyan krízis küszöbéhez jutott el, amelyet aligha fog túlélni. Most került ugyanis sor a leszerelési konferencia leglényegesebb kérdésére, hogy a konferencia által tervbe vett egyezmény eltörölje-e a tankokat, a nehéztüzérséget és a katonai repülőgépeket. Már az ülés előtt előrelátható volt, hogy úgynevezett „nagy nap” lesz, ezzel magyarázható Henderson elnöknek az a megnyitóbeszéde, amelyben felszólította a delegátusokat, hogy nyiltsanak és becsületesen fejtssék ki álláspontjukat.

Az első felszólaló Nadolny nagykövet volt Németország részéről. Határozott hangú beszédében kijelentette, hogy a leszerelési konferencia valódi feladata nem újabb biztonsági garanciák keresése a lefegyverezett államokkal szemben, hanem az, hogy csökkentse a többi állam hadifölszerelését. A konferenciának gondoskodnia kell arról, hogy minden állam kiküszöbölje azokat a támadó jellegű fegyvereket, amelyek a polgári lakosságot is fenyegetik. Az úgynevezett nehéz fegyvereket meg kell semmisíteni, — hangsúlyozta a német delegátus, világosan célozva a francia terv hasonló javaslatára.

Az angol álláspontot Enden külügyi államtitkár fejtette ki. Anglia is azt tartja a legfontosabb feladatnak, hogy kiküszöböljék a világháború óta tökéletesített nehéz fegyvereket (tankokat, nehéztüzérséget és katonai repülőgépeket). Hasonló értelemben szólalt fel Sorogna is Olaszország nevében.

Ezután hangzott el Massigli beszéde, aki Franciaország nevében valóságos ultimátumot intézett a leszerelési konferenciához, helyesebben azokhoz az államokhoz, amelyek nem fogadják el azt a francia tételt, hogy a biztonság megteremtése után kerülhet sor csak a leszerelésre.

— Franciaország — úgymond Massigli —, mindaddig nem járulhat hozzá a hadianyag korlátozásához, amíg a leszerelési konferencia nem fogadja el a franciák három nagy biztonsági követelését:

1. az európai államok kölcsönös támogatásban részesítik egymást a támadó államokkal szemben;

2. egységesítik az európai kontinens államainak hadseregét;

3. nemzetközi ellenőrzés alá helyezik a fegyverkezést.

— Amíg ez meg nem történik — folytatta a francia delegátus —, addig minden egyes állam rá van utalva a maga katonai erejére. Ehelyett azonban, hogy ehhez hozzájárulnának, bizonyos kormányok csökkönyös ellenkezést tanúsítanak a francia javaslatokkal szemben, ezeken a kormányokon nyugszik majd tehát a leszerelési konferencia sorsáért a felelősség. Amíg a francia kormány nem tudja, hogy a jövőben valamely háborús veszély esetén csupán a maga nemzeti katonai erejére van-

utalva, vagy pedig számíthat másokra is, nem dobhatja oda áldozatul hadifelszerelésének jelentékeny részét.

A francia delegátus beszéde láthatóan mély benyomást tett az ülés résztvevőire. Ezekután érdeklődéssel várják, hogy azok az államok, amelyekre a francia delegátus, mint ellenzékre célzott, milyen választ adnak.

Az általános vita folyamán Jugoszlávia képviselője a kisantant nevében, fenntartás nélkül, magáévá tette a francia álláspontot.

Lengyelország képviselője megszővegezett indítványt nyújtott be, amelynek célja, hogy a műszaki haladást a fegyverkezés terén meggátolja; emellett határozottan utalt a „zseb-cirkáló” példájára. Spanyolország képviselője rokonszenvét nyilvánította a lengyel javaslat iránt.

Az Egyesült Államok részéről Gibbson amellett foglalt állást, hogy a támadó fegyverek kérdését rendezzék, mielőtt a minőségi leszerelés terén döntenének.

A francia felfogással szemben Kanada képviselője hangsúlyozta, hogy a mostani biztosítékok teljesen elegendők.

Ezután az olasz javaslat értelmében 13 tagú albizottságot választottak, hogy dolgozzon ki kérdőívet a hadianyagról.

A főbizottság a jövő héten folytatja a tanácskozását.

Franciaország valóságos ultimátumot intézett a leszerelő konferenciához. A genfi leszerelő konferencia minapi ülése visszavonhatatlanul kiélesítette a helyzet képét, amely azt mutatja, hogy a konferenciát és vele majd a leszerelés kérdését is immár nem is a kátyúbajutás, hanem a teljes csőd fenyegeti. Az egyenjogúság elvét kimondták, de amely pillanatban perfektuálására, a módokra, a részletkérdésekre került a sor, egyszerre újból kiütköztek az álhidalhatatlan szakadékok, amelyek az államcsoportokat addig is elválasztották. Ily államcsoportokról beszélt a román Tituleszku is, amikor megállapítja, hogy a leszerelés álarca mögött két államcsoport és benne két politikai nézőpont viv egymással elkeseredett harcot: egyik, amely fenn akarja tartani s a másik, amely életképesre akarja formálni Európa új berendezését.

Franciaországot a leszerelő konferencia politikai bizottságában leszavazták a francia leszerelő tervezet alfája kérdésében, abban, hogy támadó állammal szemben kötelezzék magukat az államok a kölcsönös támogatásra. A minapi ülésen azután sor került a legfontosabb kérdésre, arra, hogy eltöröljék-e a nehéz tüzérséget, a tankokat és a katonai repülőgépeket. Az ennek során kifejlődött vitában azután Massigli francia delegátus egyszerre kijelentette, hogy Franciaország ma sem hajlandó leszerelni s mindaddig nem, míg biztonsági követeléseit nem fogadják el. Valamint, hogy a francia javaslat elvetésének következményeiért s végeredményben a leszerelő-tanácskozás csődjéért a hibát azokra az államokra hárítja, akik a francia javaslat ellen foglalnak állást. Érdekes szempont és mindenestre egyenes beszéd, mert nem is kísérli meg, hogy az egyoldalúságot leplezze. A francia javaslat ellen foglaltak állást nemcsak Németország, hanem egyebek között a többi leszerelt állam is, köztük Magyarország. Nem is tehetett mást. Legfeljebb azt tehetné, hogy belépne a — kisantantba.

Franciaország nem szerel le.

A leszerelési konferencián a minap került sor a leszerelési konferencia leglényegesebb kérdésére, hogy a konferencia által tervbevelt egyezmény eltörölje-e a tankokat, a nehéz tüzérséget és a katonai repülőgépeket?

Nadolny Németország részéről kijelentette, hogy az úgynevezett nehéz fegyvereket meg kell semmisíteni.

Az angol Enden államtitkár is azt tartja a legfontosabb feladatnak, hogy kiküszöböljék a világháború óta tökéletesített nehéz fegyvereket. Hasonló értelemben szólt fel Soragna is Olaszország nevében.

Ezután Massigli Franciaország nevében valóságos ultimátumot intézett azokhoz az államokhoz, amelyek nem fogadják el azt a francia tételt, hogy a biztonság megteremtése után kerülhet csak sor a leszerelésre.

— Franciaország — úgymond Massigli — mindaddig nem járulhat hozzá a hadianyag korlátozásához, amíg a leszerelési konferencia nem fogadja el a franciák három nagy biztonsági követelését: 1. az európai államok kölcsönös támogatásban részesítik egymást a támadó államokkal szemben; 2. egységesítik az európai kontinens államainak hadseregét; 3. nemzetközi ellenőrzés alá helyezik a fegyverkezést.

— Amíg ez meg nem történik — folytatta a francia delegátus —, addig minden egyes állam rá van utalva a maga katonai erejére. Ehelyett azonban, hogy ehhez hozzájárulnának, bizonyos kormányok csökönyös ellenkezést tanúsítanak e francia javaslatokkal szemben, ezeken a kormányokon nyugszik majd tehát a leszerelési konferencia sorsáért a felelősség. A francia kormány nem dobhatja oda áldozatul hadifelszerelésének jelentékeny részét.

Büntető szerződésnek nevezte lord Ponsonby angol felsőházi tag a békeszerződéseket. Most jelent meg a hivatalos tudósítás a Lordok Házának az osztrák kölcsönjavaslat második olvasásáról szóló vitájáról. Kiténik belőle, hogy lord Stanhope hadügyi államtitkár a kormány nevében elfogadásra ajánlotta a javaslatot s hangoztatta, hogy nem szándékozik védeni a békeszerződéseket, viszont senki sem állíthatná, hogy nem lehetett volna jobb békeszerződéseket készíteni valamennyi érdekelt ország legnagyobb előnyére.

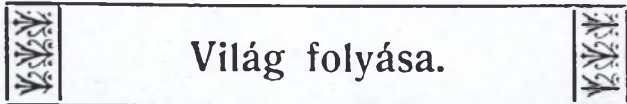
Lord Ponsonby felszólalásában büntető szerződéseknek nevezte a békeszerződéseket, mert azok — mondotta — újabb európai zűrzavar kútforrását jelentik. Idézte néhai lord Balfour ismeretlen mondását: „A békeszerződéseknél az volt a főgondunk, hogy olyan területeket, amelyekről sohasem hallottunk, olyan népeknek adjuk, amelyeket sohasem láttunk.” Most már mindnyájan belátjuk, hogy az Osztrák-magyar monarchia feldarabolása nagy ostobaság volt.

Hitler az új német kancellár Velencében találkozik Mussolinivel. Bécsi nemzeti szocialista körökben ma este az a hír terjedt el, hogy Hitler március második felében Velencébe utazik és itt találkozik Mussolinivel. Amikor Velencébe utazik, érintenie kell Innsbruckot is. Osztrák nemzeti szocialista párhíveinek állítólag megígérte Hitler, hogy néhány órát Innsbruckban töltsön és beszédet mond.

Római tanítókat neveztek ki székely iskolákba. Vajda miniszterelnök minap kihallgatáson fogadta Szentkereszthy Béla bárót, Háromszék vármegye képviselőjét. Szentkereszthy báró előadta, hogy a székelyföldi állami iskolákban, amelyekben a tanítás nyelve magyar, a közoktatásügyi miniszter romániai tanítókat nevezett ki, akik a magyar nyelvet egyáltalán nem beszélik és így a gyermekeknek nem tudnak megfelelő oktatást adni. Ez az intézkedés ellenkezik a békeszerződések 10. és 11. szakaszával is. Szentkereszthy báró ebben az ügyben emlékiratot nyújtott át Vajda miniszterelnöknek, aki kijelentette, hogy megvizsgálja a székelység panaszát.

Szentkeresztly fölkereste ezután Serbán kisebbségügyi államtitkárt és André közoktatásügyi államtitkárt, akinek szintén emlékiratot nyújtott át.

Románia követe megnyugtató kijelentéseket tett a magyar kormánynál az új egyességről. A Duna medence államainak szanalása nem pusztán gazdasági, hanem politikai kérdés. Magyarország a békés fejlődés alapján áll és a kisantant új egyessége sem fogja gátolni, hogy elmélyítsük szomszédainkkal a gazdasági kapcsolatokat.

Világ folyása.

Apponyi Albert gróf érdemeit törvénybe iktatják. Minap a képviselőházban Almásy László házelnök-nél pártértekezlet volt, amelyen megjelent Gömbös Gyula miniszterelnök és Darányi Kálmán miniszterelnökségi államtitkár, Sztranyavszky Sándor, a Nemzeti Egység Pártjának elnöke, Ivády Béla, Wolff Károly, Putnoky Móric, Csekonics Iván gróf, Eckhardt Tibor, Rassay Károly, Friedrich István, Gál Jenő és Györki Imre képviselők.

A pártközi értekezlet egy óra hosszat tartott és arról az alábbi hivatalos jelentést adták ki:

A keresztény gazdasági párt felkérésére a képviselőház elnöke pártközi értekezletet hívott össze a minap délután öt órára, amelyen Csekonics Iván gróf a keresztény gazdasági párt határozata alapján azt a javaslatot terjesztette elő, hogy a kormány gondoskodjék törvényhozási úton Apponyi Albert gróf emlékének törvény útján leendő megörökítéséről. A pártközi értekezlet megnyugvással fogadta a miniszterelnöknek azt a kijelentését, hogy a kormány Apponyi Albert gróf emlékének törvényhozási úton való megörökítésére törvényjavaslatot terjeszt a képviselőház elé.

Vajda László meghalt. A magyar színpadi- és filmkultúrának gyásza van: meghalt Vajda László, az ismert író, aki mint a Magyar Színház volt igazgatója és rendezője, mint színműíró és filmíró egyaránt sok értékes sikert aratott. Vajda László a kilencvenes években kezdte meg működését. Első színdarabja, a „Színeszek”, a Vigaszínházban került színre. A Nemzeti Színház is bemutatta egyik darabját a „Kőműves Kelemen”-t, amelyet Kárpáti Aurél társaságában írt. Később a Magyar Színház rendezője, majd tizenkét éven át igazgatója volt és akkoriban a színház legtöbb népszerű ujdonságát ő rendezte. Az Unió összeomlása után 1925-ben Berlinbe költözöködött és ott filmmel kezdett foglalkozni. Sok nagyszerű filmet írt. Néhány héttel ezelőtt költözött vissza Budapestre, ahol jelentős szerep várt rá a magyar filmgyártás megreformálásában. Az utóbbi időben azonban állandóan betegeskedett, szívbántalmakról panaszkodott. Néhány nappal ezelőtt rosszul lett, akkor beszállították a Zsidókórházba, de az orvosudomány már nem tudta megmenteni. A minap este szívgyengeségben meghalt. Ötvenhat éves volt. Halálát özvegye és fia, László gyászolja.

Jászberény Imrédy Bélát 2500 szótöbbséggel képviselőnek választotta. Jászberény, Apponyi városa képviselőt választott, miután felszázadon át ez a mandátum vitathatatlanul az elhúnyt nagy államférfiúé volt. Mandátumának örököse Imrédy Béla pénzügyminiszter lett és pedig oly óriási szótöbbséggel, mely rávall ennek a higgadt, megdöntött jász népnek a politikai céltudatosságára, fegyelmeztségére és felelősségtudására. A

független kisgazdapárti Baráth Endre 1176 szavazatot kapott, Imrédy miniszter pedig 3645-öt.

A miniszterelnök az állástalan diplomásokért. Nemrégiben az egyik minisztertanács az állástalan diplomások ügyével foglalkozott. A minisztertanácsban a miniszterelnök a legsürgősebben intézkedett a legnagyobb nyomorban levő állástalan diplomásoknak a végső lezüléstől való megmentése érdekében. Rendeletére a honvédelmi minisztérium terhére a Nádasdy- és Vonat-laktanyákban 50—50 ember kap lakást és ellátást, az Illés József egyetemi tanár, országgyűlési képviselő elnöke alatt álló állástalan diplomások országos bizottságának névsorából. A diplomások 6—12-es csoportokban különszobákban laknak, fehér tisztai ágyat és legénységi ellátást kapnak. Ezeknek a diplomásoknak egyrésze eddig menhelyeken és népszállókban lakott, most nemcsak lakást és ellátást, hanem otthont is talál a kaszárnyákban, átadva helyüket a menhelyeken a többi rászoruló szegénynek. A diplomások szakonként csoportosítva külön-külön laknak, együvékerülnek az ugyanolyan szakmájú, hasonló gondolkodású bajtársaikkal.

Négyszáz olasz frontharcos látogat el a magyarországi katonatemetőkbe. Az olasz frontharcos szövetség tavaly a felsőausztriai olasz katonatemetőkbe rendezett csoportutazást, idén májusban pedig a magyarországi olasz fogolytáborokat és katonatemetőket mintegy négyszáz olasz frontharcos keresi fel. A magyar frontharcosok megbízásából Széll Sándor dr folytatta a tárgyalásokat Rómában. A csoport Bécsen át május 27-én délután két órakor érkezik Budapestre, ahol az Országos Frontharcos Szövetség és a budapesti Fascio Pignatelli di Montecalvo herceggel az élén fogadja az olasz vendégeket. Röviddel az olasz frontharcosok látogatása után a magyar frontharcosok mintegy száztagú csoportja keresi fel az északolaszországi csatamezőket és egyben Trieszt és Velence nevezetességeit is meglátogatja. A frontharcos szövetség vezetői pedig Rómába is ellátogatnak.

Az orosz éhinség új terrort eredményezett. Harmincöt kivégzés Moszkvában. Szigorú rendelet a „lusztak” parasztk ellen. Katasztrófális nyomor. A szovjet új akcióba kezdett az országban uralkodó rendkívül nagy szükség és nyomor leküzdésére. A parasztk, akiknek tavaly a termést szabott áron be kellett szolgáltatniok a kormánynak, nem vetettek és állataikat nem ápolták. Ilyen körülmények között a városok élelmiszerral való ellátása rossz és kenyér és hús alig kapható. A kormány most minden eszközzel megkísérli, hogy az elkedvetlenedett parasztkat a föld intenzív megmunkálására szorítsa. A hatóságok a legszigorúbb büntetéstől sem riadnak vissza az ellenállást kifejtő parasztkkal szemben. Az új akció sikerétől függ talán az egész orosz forradalom sorsa. A moszkvai bíróság a minap halálraítélt harmincöt mezőgazdasági ellenforradalmárt, akik szabotázssal hozzájárultak a helyzet elmérgesítéséhez. Az elítéltek állítólag használhatatlanná tették a traktorokat és a mezőgazdasági gépeket, hogy így lehetetlenné tegyék a termést. A 35 halálos ítéletet azonnal végrehajtották, azonkívül 22 vádlottat tíz-tíz évi börtönrre és 18 vádlottat 8—8 évi börtönrre ítélték.

A japánok bevonultak Jehol fővárosába. Reuter-távirat kínai forrásból jelenti, hogy a japán csapatok bevonultak Jehol városába.

A kínai haderők szellemét teljesen megtörték a japán légi támadások. Tokióban különösképpen még semmit sem tudnak Jehol elsteréről.

A Daily Mail kiküldött tudósítója beszélgetést folytatott a japán kormány több tagjával. Saito miniszterelnök kijelentette, hogy Japán a Nagyfalat tartja Kína természetes határának és az azon belül esetleg kitörő zavargásokba nem avatkozik bele egyedül, hanem csakis nemzetközi közbelépés keretében. Ucsida külügyminiszter hangoztatta, hogyha Kína folytatja a japán áruk kizárását, Japán újból érélyes lépéseket lesz kénytelen tenni. Araki tábornok hadügyminiszter kijelentette, hogyha valami történnék a peking-tiensini területeken, azt Japán a jehoi harcoktól teljesen független hadműveleteknek tekintené. Japán felkészült minden eshetőségre.

A kínaiak hanyatthomlok menekülnek.

A kínaiak Jehoi város eleste után hanyatthomlok menekültek délnyugati irányban. A kínaiak hátráló előcsapatai már a Nagy Falon belül vannak.

Tokioi hírek szerint a japánok nem szándékoznak túlmenni a Nagy Fal-on, de repülőgép felderítő szolgálatot végeznek majd annak megállapítására, hogy a kínaiak nem készülnek-e ellenállásra.

Kamatértéti alap az eladósodott gazdák védelmére. Imrédy Béla pénzügyminiszter a képviselőház minapi ülésén többek közt bejelentette, hogy igyekezni fog az eladósodott gazdák rövidlejárati kölcsöneinek kamatterhein enyhíteni. A közvélemény bizonyos része ezt a bejelentést úgy fogta fel, mintha a kormány a legnagyobb kamattalb leszállítását készítené elő, sőt azt is tudni vélték, hogy ez a kamattalb most már 6 százalékos lesz. Ez a beállítás azonban, mint beavatott gazdasági szakkörökből értesülünk, teljesen téves és önkényes.

Értesülésünk szerint csakugyan tárgyalások folynak arról, hogyan lehetne az eladósodott gazdák kamatterhein könnyíteni. Ezek a tárgyalások abból az elgondolásból indultak el, hogy a legcélszerűbb volna, ha egy országos kamatmegtérítő alapot létesítenének, amelynek az volna a rendeltetése, hogy a súlyosan eladósodott gazdák kamatterheinek egy részét viselje és pedig azt a különbözetet, amely fennáll a mostani legnagyobb kamattalb és a tényleg fizetendő kamatok között. Valójában tehát nem kamattalb-mérséklésről van szó, hanem tulajdonképpen arról, hogy a kamatterhek egy részét az állam átvállalja. Azt még nem lehet tudni, milyen mértékű lesz az államnak ez a részesedése, — valószínű, hogy 1½, esetleg 2 százalék. Ebben az esetben is azonban nem egy, az összes gazdálkodásokra kiterjedő generális kedvezményről van szó. Tekintetbe csak azok a gazdák jöhetnek, akik erre a kedvezményre nagymértékű eladósodásuk miatt feltétlenül rá vannak utalva és akik egyébként is megérdemlik, hogy súlyos helyzetükben messzemenő figyelemben részesüljenek.

A megoldásnak itt vázolt módjára a kormányt az a megfontolás vezette, hogy a tőkeképződést mindenképpen elő kell mozdítani, már pedig erre kedvezőtlen hatással volna az, ha a kamat alakulásába erőszakosan beavatkoznának. Ebből a szempontból bizonyára jobb, ha a kormány magára vállalja a kamatterhek egy részét, avégből, hogy ezzel az eladósodott gazdákon segítsen. A végleges elhatározás ugyan még nem alakult ki, a pénzügyminiszter azonban a legnagyobb mértékben arra törekszik, hogy a tárgyalások mielőbb eredményre jussanak.

Majdnem 1000 kiállító jelentkezett már a Budapesti Nemzetközi Vásárra. A minap délben tartotta meg a Budapesti Nemzetközi Vásár újonnan átszervezett elnöki tanácsa Éber Antal kamarai elnök veze-

tése mellett első ülését az Iparkamarában. Éber Antal elnök megnyitójában üdvözölte a vásár elnöki tanácsának új tagjait, közöttük első helyen Chorin Ferenc felsőházi tagot, a GyOSZ elnökét, mint a Budapesti Nemzetközi Vásár elnöki tanácsának társelnökét.

Majd Hallósy István, a vásár igazgatója részletes jelentésben számolt be a május 6-án megnyíló Budapesti Nemzetközi Vásár előkészületeiről. Mindenekelőtt ismertette azokat az intézkedéseket, amelyekkel a vásár vezetősége a kiállítók számára a vásáron való részvétel olcsóbbá tette. Majd beszámolt azokról a megállapodásokról, amelyek a vásár kiállítói számára az üzletkötéseket úgy a belföldi viszonteladók, mint pedig a kivitel szempontjából megkönnyítik. A belföld felé a vásár ügynevezett üzletnapjai fognak egy-egy napra különböző kedvezményeket érezhető árendemény formájában koncentrálni. A kiviteli üzletek fejlesztése szempontjából nagy szerepet játszik az a 10 millió árupengő, amelyet a Nemzeti Bank a vásár kiállítói számára a kivitel fejlesztése szempontjából körülbelül 100 árucikkre nézve felszabadított. A vásárra eddig 950 cég jelentkezett és a lejegyzett terület nagysága megközelíti a 10.000 m²-t.

Részletes jelentést tesz a Gömbös Gyula miniszterelnök kezdeményezésére létrejött „magyar jövő” csoportról, amelynek keretében a mintafalvak és mintatanyák pályázati eredményei tervekben, mintákban és részben természetes nagyságban felépítve fognak bemutatásra kerülni.

A vásár igazolványai ma 22 államban, 56 közlekedési vállalat vonalán, folyón, tengeren, vasúton, autócarron és repülőgépen biztosítanak 20—50 százalékig terjedő kedvezményt Helsingforstól Kairóig és Liverpooltól Bagdadig. A vásárigazolványok emellett utólagos vízumot, három kedvezményes vidéki utazást és 56 különböző fővárosi intézményben szórakozást és gyógykezelési lehetőségeket is biztosítanak. A belföldi vásárigazolványok árát a vezetőség 3:20 pengőről 2:80 pengőre szállította le.

A budapesti diákok egészségügyi viszonyai az iskolaorvosi jelentésben. Csordás Elemér dr. tisztifőorvos most tette közzé az iskolaorvosi intézmény legújabb jelentését, amely az idei tanév első felében történt működésének eredményéről szól. Az iskolakorban levők között nagy százalékban találhatók veleszületett, vagy szerzett szervi bajban szenvedők, továbbá idült betegségekben, vagy szervi elváltozásban sínylődők. Az idei tanév első felének végén 90.606 gyermek tanult a főváros iskoláiban. Az iskolaorvosok valamennyiüket alapos és állandó vizsgálat alatt tartották. A tüdőbeteg-gondozó intézetek szakisvizsgálatát 5989 gyermek vette igénybe, akik közül 473-nak kitört, 4701-nek lappangó tuberkulózisa volt. Fertőző megbetegedést 2857 tanulónál tapasztaltak. Legtöbb volt a fertőző megbetegedések között a bárányhimlő, a vörheny, a kanyaró, a diftéria, a szamárhurut, a tifusz és a vérhas. Szervi szívbjában 2189 gyermek szenved. Epilepsziás 57 fiú és 59 leány. Golyvája van 716 fiúnak és 2305 leánytanulónak. Szemüveget hord 7124 gyermek. Gyógytornára csak 5200 diákot tudtak beutalni, legnagyobb részét leányt, de még 8200 tanulónak volna szüksége a rendszeres gyógytornára. A szemszakovosoknál 5549 tanuló jelentkezett, ezek nagyrésze is leány volt. Az ideg orvosok 805 gyermeknél funkcionális, 104 tanulónál organikus eredetű zavarokat és betegséget állapítottak meg. Érdekes, hogy valamennyi betegségben a leányok vezetnek túlnyomó számban. Testgyógyászatra 1090 tanulót utaltak. Meg-

döböntő az iskolafogorvosok működésének eredménye. Megvizsgáltak 13.020 gyermeket, akik közül csupán 1005 volt épfogú. A többiekénél mind különböző fogbetegségek voltak észlelhetők. Fogorvosi kezelésre egyébként 21.048 gyermek járt.

Újabb artézi kutat fúrnak a Városligetben. A főváros vezetősége azt tervezi, hogy a Széchenyi-fürdő területén újabb artézi kutat fúrat. A főváros szakértői az elmúlt héten Szolnokon, Debrecenben és Hajdusoboszlón jártak, ahol tanulmányozták az ottani artézi kút fúrási munkálatait. A fővárosnak két vállalat tett ajánlatot eddig az újabb artézi kút fúrására és az ajánlatok szerint az újabb fúrás feltárása mintegy négyszázezer pengő költséget okozna a fővárosnak. A Városligetben levő Széchenyi-fürdőben történő újabb kútfeltárásnál a számítások szerint 85 fokos forró vizet kapnának.

A feltárt kútból kiáradó vízmennyiség úgy mennyiségénél, mint pedig hőfokánál fogva alkalmas lesz arra, hogy a legteljesebben kielégítse a Széchenyi-fürdő teljes vízszükségletét, nyáron pedig kielégítheti a strand-fürdő vízszükségletét is, sőt ezenfelül a szemben levő Állatkert összes épületeit is az újabb artézi kútból nyert vízzel fűthetnek.

Az Állatkertben berendezkednek rövidesen a forrásvízrel való fűtésre és az összes állatházakat az artézi kútból táplálkozó melegvízzel fűtik. A számítások szerint a főváros 45.000 pengőt takaríthat meg évente a természetes forrásvízre való felhasználásával.

A főváros vezetősége egyelőre sokalja a 400.000 pengős költséget és olcsóbb ajánlattételre szólította fel a vállalkozókat. Amennyiben az ár kérdésében megegyezés létesülne, már a koratavasszal megkezdik az artézi kút feltárásának munkálatait, amelyek előreláthatóan az év végéig tartanak el.

A főváros tanácsa újból felülvizsgálja a háziműhelyeket, melyek konkurrenciát támasztanak az iparosságnak. A főváros törvényhatósági tanácsa a minap ülést tartott, amelyen több fontos kérdést vitattak meg. Scheuer Róbert napirend előtt a fuvaroskocsik és kerékpárosok megrendszabályozását sürgette, mert a gyalogjárók állandó veszedelemben forognak miattuk. Büchler József a kenyérdrágítás ellen szólalt fel, mire Vajna Ede tanácsnok kijelentette, hogy a főváros a legátározottabban tiltakozik a kenyér drágítása ellen. A kormány árvizsgáló bizottsága fogja ellenőrizni a pékek árszámításait.

A napirend tárgyalása során Borvendég alpolgármester bejelentette, hogy a Munkaszervező Intézet 15 millió pengő alaptőkével alakul meg s a fővárosnak két millióval kell hozzájárulnia. Az előterjesztést elfogadták s többek felszólalása után elhatározták, hogy az Intézet igazgatóságába a főváros részéről Lamotte pénzügyi tanácsnokot és Reményi-Schneller Lajost, a Községi Takarékpénztár vezérigazgatóját küldik ki.

A háziműhelyek ügyét tárgyalták ezután. A kiküldött albizottság javaslata az volt, hogy 192 háziműhelyt 36-ra vonják össze, a tanács tagjainak többsége szerint azonban ez az összevonás csak papíron lesz meg. Müller Antal határozati javaslatot terjesztett elő, mely azt kívánja, hogy 14 napon belül tegyenek jelentést arról, mennyire fejlődtek az utóbbi öt év alatt a műhelyek, mennyi munkabért fizetnek ki. A javaslatot elfogadták és kimondták azt is, hogy a háziműhelyek csak az üzembiztonság érdekében szükséges javítási munkákat végezhetnek el a jövőben.

A műhelyek leépítésének kérdése ezzel nem került

le a napirendről, hanem a tanács az adatok beszerzését követően fog dönteni afőlről, milyen műhelyeket szüntessenek meg.

Néhány nap múlva szabad dohányozni a villamosokon. Sok évi eredménytelen kísérletezés után célhoz ér az az akció, amely a villamosokon való dohányzási tilalom felfüggesztéséért folyt. Különösen az utóbbi időben éledt fel ez a mozgalom és nemcsak a közönség széles rétegei követelték a villamosokon a dohányzás megengedését, hanem a trafikosok is, akik ettől az intézkedéstől jövedelmeik szaporodását várják, de sikraszállt ezért a célt a dohányjövődék igazgatósága, valamint a pénzügyminisztérium is, amely néhány hét előtt leiratban szállította fel a főváros vezetőségét a villamosokon való dohányzás megengedésére, amit állampénzügyi szempontokkal indokolt. A Beszkárt igazgatósága és a főváros vezetősége között ebben az ügyben legutóbb is beható tanácskozások folytak és ennek eredményeként a közlekedésügyi bizottság néhány napon belül összehívandó ülésén a polgármester kedvező javaslatot terjeszt elő ebben az ügyben. A polgármester a Beszkártal egyetértően azt fogja javasolni, hogy a közlekedésügyi bizottság járuljon hozzá ahhoz, hogy a villamos pótkocsijainak első perronján a dohányzás megengedtesse. A kocsik belsejében és a többi perronon azonban a dohányzási tilalom továbbra is fenn fog állni és tilos lesz a dohányzás a pótkocsi nélküli közlekedő villamosokon, valamint a modern típusú középbejáratos villamoskocsikon is. Amint a közlekedésügyi bizottság ezt a kérdést letárgyalja és a polgármester javaslatához hozzájárulását adja, a polgármester rendeletileg intézkedik a dohányzási tilalomnak az előbb említett korlátozásokkal való felfüggesztéséről és a rendelet azonnal hatályba lép. Előreláthatólag tehát áprilisban már szabad lesz a villamosokon is dohányozni.

Új nagy áruház nyílik a Kossuth Lajos utcában. Budapest kereskedelmi életének új nevezetessége lesz az a nagyarányú áruház, mely világvárosi stílusban, harmincöt osztállyal nyílik meg még ebben a hónapban. A Kossuth Lajos utca 9. számú ház földszintjét és négy emeletét foglalja el az új áruház, amelyben az összes áruházi szakmák rendelkezésére állanak a közönségnek. Kipróbált szakemberek állanak az élén ennek a nagyszabású vállalkozásnak, amely nemes programot tűzött ki célul: a magyar ipar pártolását. Kilencven százalékban magyar áru kerül eladásra s ezek mellett csupán olyan külföldi márkák, amelyeket a magyar ipar egyelőre nem tud produkálni. Egyebek mellett már csak az új munkaalkalmak nyújtása miatt is örömmel kell fogadni a nagystílusú vállalkozást.

Százhatvanöt házat bontanak le a Tabánban. Gyermekfürdő, parkok az új városrészben. Több évtizedes tervezgetés után végre a megvalósuláshoz jut a Tabán lebontásának és újjáépítésének a kérdése. A már sokszor elsarított romantikus vidék pofoncsapott tetejű kis házaival, macskaköves, girbe-görbe utcáival és a srammli vidámságaitól hangos vendéglőivel csakugyan eltűnik, hogy helyet adjon annak a modern, új városrésznek, amelynek tervei már a háború előtt elkészültek a város házában. Sok olyan apró ház éli most utolsó napjait, amelynek fala, különleges „téglarakása” még a budai török világ emlékeit őrzi.

A magyar építőipar érdekeltejei nagy örömmel fogadták azokat az intézkedéseket, amelyekből nyilvánvaló, hogy valószínűen még ebben az évben csakány alá kerül ez a dűledező városrész és új, gyönyörű palotákat építenek a Tabánban.

A Tabán szabályozási programján most dolgozik a polgármesteri hivatal III. ügyosztálya Kempelen Ágoston műszaki főtanácsos vezetésével. Tudvalevően még békében elkészültek Tabánról a városrendezési tervek, amelyeket jórésztben meghagytak, csupán egy-két részletnél változtatták meg az eredeti tervek.

A fővárosnál ezeket közölnék velünk Tabán újjáépítéséről:

— Tény az, hogy Budapest iparosainak és vállalkozóinak a körében nagy lelkesedést váltott ki, hogy a Tabán újjáépítésével a munkaalkalmak olyan tömegét sikerült megteremteni, amely a mostani gazdasági krízisben kétségenkívül nagyjelentőségű. Sokezer munkást fog foglalkoztatni a házak lebontása, a közmunkák elvégzése és az új építkezések, számos iparág találja meg a számítását. Tudvalevően teljesen reális az a terv, amelynek segítségével biztosítsák azokat az anyagi feltételeket, amelyek ennek a nagyarányú munkaprogramnak a megvalósulásához szükségesek. Biztosítottak hatmillió pengő hitelkeretet, amelynek az a rendeltetése, hogy utakat, közműveket és csatornákat építhessünk a Gellérthegy lejtőjén.

— Annyival is inkább könnyebben valósíthatjuk meg az újjáépítési programot, mert a Tabánban lévő telkek értékesítéséből lényegesen nagyobb bevételre számíthatnak, mint amennyibe kerül a közművek elhelyezése és az esetleges szintezési munkálatok. Kialakult az a vélemény is, hogy ezen a területen lesznek a legmagasabb budapesti telekárak, hiszen ez a vidék igen egészséges és azáltal, hogy szabályozásra teljesen szabad területet kapunk, egyike lesz majd a főváros legszebb részének. A szabályozási tervek elkészítésénél ugyanis nagyon ügyeltünk nemcsak az esztétikai, hanem a célszerűségi és egészségügyi szempontokra is és így reméljük, Budapestnek ez az új városrésze meg fogja állni a legszigorúbb kritikát is.

— Az első lépés természetesen az lesz, hogy megkezdjük a lebontási munkálatokat. Tudvalevően május elsejére a főváros felmondott az összes tabáni lakóknak és üzlethelyiség tulajdonosoknak és így ebben a pillanatban az a helyzet, hogy egész Tabán területén nincs háztulajdonos, mert a kisajátításokat régen elvégezték a hatóságok és ma mindegyik telek a főváros és a közmunkatanács birtokában van. Abban a kérdésben még nem történt döntés, hogy még ezen a nyáron meghagyják-e régi helyükön a tabáni korcsmákat. A nyári vendéglősök ugyanis azt kérték a polgármestertől, hogy még az idén fenntarthassák nyári helyiségeiket. Annyi bizonyos, hogy a főváros gondoskodni kíván a tabáni lakosok méltányos elhelyezéséről. A tabáni lakókat elhelyezik a város más részébe és a megoldásnak azt a módját választják, hogy a tabáni polgárságot elhelyezik a főváros kislakásos bérházaiba, vagy pedig a szükség-lakásokban. Jelenleg 80.000 négyszögölön 165 épületnek a lebontásáról van szó, ami által több ezer embernek az elhelyezéséről kell gondoskodni.

— A bontási munkálatok befejezése után kerül sor a közművek elkészítésére és a közművek elhelyezése után kezdik meg a telkek parcellázását és eladását. A főváros tehát a közmunkákat elvégzi, ellenben az építkezést a magánvállalkozásnak kell elvégezni. Az új tabáni tervek között az a legérdekesebb, hogy a mai Árok utca helyén egy új, hatalmas, széles utat hagynak, amely szélességben megfelel például a körút szélességének.

A főváros harmadik ügyosztályánál lévő tervek szerint a tabáni városban hagynak helyet parknak, to-

vábbá gyermekjátszóternek, valamint szó van arról, hogy berlini mintára gyermekfürdőket állítanak fel az egészséges hegycsúcsra. A mostani girbe-görbe utcák helyét széles, levegős, napfénytbeengedő utcák lesznek, amelyeknek biztosítják a jó közlekedés feltételeit. Az eddigi terv szerint külön autóbusszjárata lesz a Tabánnak. Praktikus közlekedési útvonal lesz, ami össze fogja kötni a Tabánt a Gellérthegy hátsó lejtőjével, ami annyit jelent, hogy lényegesebben megrövidül az az útvonal, amelyet az ezen a területen közlekedők használtak.

Komjádi Béla összeesett a fedettuszodában. Komjádi Béla fővárosi bizottsági tag a vízipoló csapat kapitánya, az ismert úszósportember a minap este a margitszigeti fedettuszodában tréninget vezetett. Fél tíz óraker, amikor a tréning befejeződött, az egyik öltözőben hirtelen rosszul lett, a szívéhez kapott és összeesett. A vízipólójátékosok és úszók segítségére siettek és azonnal értesítették a mentőket. Pár perc múlva meg is érkeztek a mentők, első segítségben részesítették Komjádit, azután a Mandler-szanatóriumba szállították. Itt azonnal ápolás alá vették és az orvosok megállapítása szerint minden valószínűség szerint agyvérzés következtében lett rosszul. Vércsapolást végeztek rajta. Komjádi Béla még a késő éjszakai órákban is eszméletlenül feküdt, orvosi odaadón ápolják. A balesetnek rövidesen híre ment a városban és mindenütt nagy részvétet keltett. A szanatórium telefonja állandóan csengett és mindenfelől érdeklődtek állapotja iránt. Egész sereg ismeretlen sportrajongó jelent meg a szanatóriumban és izgatottan várta a híreket Komjádi állapotáról.

Kárpáti tréning közben eltörte a bordáját. A Helsinkiben tartandó Európa-bajnokságokra készülő magyar versenyzők minapi tréningjén sajnálatos baleset történt. Kárpáti Károly, a kitűnő válogatott birkózó a tréningen egy csipődobásnál oly szerencsétlenül esett el, hogy bordaporctörést szenvedett. A törés 8—10 nap alatt meggyógyul.

AKAROM!

Tudjátok meg otthon, hogy más ember lettem,
A régi bűn piszkát, rongyát levetettem,
A céda életet elűztem magamtól;
Nézzétek a lelkem; lássátok, — akarom!

Szememről a kétes vonalak letűntek,
A kaján mosolyok arcomról leültek,
A multnak árnyékát vissza se álmodom,
Hisztek-e már nekem? szóljatok, — akarom!

Fekete hajamba dérhava költözött,
Könnyeim elfolytak haláltusa között,
Az élet zenéjét, ott, — túlról hallgatom,
Bűnhődtem a multért, higgyétek, — akarom!

V. I.

Szerkesztői üzenetek.

Kérjük V. I.-t Kőhidáról, hogy küldjön nekünk valami prózai írást, bármilyen tárgykörben.

Felelős szerkesztő és kiadó:

N. GÖLLNER MÁRIA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

FOGHÁZMISSZIÓ HELYSÉGE

Budapest, V., Markó utca 16., földszint 74. sz.